

SPR:n Vantaan Nuorten turvatalon nuorten vapaaehtoisten kokemuk- set ja toiminnan kehittäminen

Tanja Aho
Roosa Kilpeläinen

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**SPR:n Vantaan Nuorten turvatalon nuorten
vapaaehtoisten kokemukset ja toiminnan
kehittäminen**

Tanja Aho
Roosa Kilpeläinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2019

Tanja Aho, Roosa Kilpeläinen

SPR:n Vantaan Nuorten turvatalon nuorten vapaaehtoisten kokemukset ja toiminnan kehittäminen

Vuosi 2019 Sivumäärä 39

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, millaisia kokemuksia nuorilla vapaaehtoisilla on vapaaehtoistoiminnasta sekä, miten toimintaa voisi kehittää. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin Vantaan Nuorten turvatalon kanssa. Kohderyhmänä oli alaikäiset nuoret vapaaehtoistyöntekijät, jotka ovat olleet SPR:n Vantaan Nuorten turvatalon vapaaehtoistoiminnassa mukana vuodesta 2017.

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä järjestön tietoisuutta nuorten kokemuksista ja antaa konkreettisia kehittämisohjeita toiminnalle. Opinnäytetyö pohjautui SPR:n asettamiin linjauksiin sekä yhteistyökumppanimme esittämiin toiveisiin. SPR:n vapaaehtoistoiminnanlinjaukseen sekä nuorisolinjaukseen on listattu tavoitteita ja suuntaviivoja järjestön toiminnalle.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä hyödyntäen teemahaastatteluja aineiston hankkimiseen. Teemahaastatteluja toteutettiin marraskuun 2018 aikana kahtena eri päivänä ja yhteensä haastateltavina oli kolme nuorta. Aineiston analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Opinnäytetyön tulokset jaettiin toimiviksi koettuihin asioihin vapaaehtoistoiminnassa, sekä kehittämisohjeisiin. Nuorten mielestä toimivia asioita vapaaehtoistoiminnassa oli toimintaan mukaan tuleminen helppous, riittävä perehdytys, monipuoliset vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuudet, nuoriin kohdistunut arvostus, luottamuksen tunne, sopivan vastuun määrä, riittävän tuen ja ohjauksen määrä sekä mahdollisuus itsensä kehittämiseen. Tulosten perusteella kehittämisohjeita olivat näkyvyyden lisääminen, tiedonkulun parantaminen sekä parempi ryhmäytyminen vapaaehtoisten kesken.

Tuloksista ilmeni, että nuorten kokemukset ovat pääosin positiivisia. Opinnäytetyössä saatiin konkreettisia kehittämisohjeita, joita SPR:n Vantaan Nuorten turvatalo voi hyödyntää nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi.

Tanja Aho, Roosa Kilpeläinen

Young volunteers' experiences of the Finnish Red Cross's Vantaa safe house for adolescents and improvement suggestions

Year	2019	Pages	39
------	------	-------	----

The purpose of the thesis was to clarify what kind of experiences young volunteers have of the Finnish Red Cross voluntary work and how the operation could be developed. The target group consisted of underage young volunteers who have been active since year 2017 in the organization. The objective of the thesis was to increase the awareness of the organization of the experiences of those volunteers that are minors, and to provide development proposals.

The thesis was based on the guidelines of voluntary work, and youth work. The thesis was also based on the wishes presented by our cooperation partner. The guidelines are the Finnish Red Cross's definitions of voluntary work, which include the objectives and guidelines for the whole voluntary work.

The thesis was carried out with a qualitative research method utilizing theme interviews for gathering of the material. Theme interviews were arranged during November 2018 on two different interviewing days. Three young people were interviewed. The material from the interviews was analyzed using theory guided content analysis.

The findings could be divided into practices that work and improvement proposals. The practices which were functional in the voluntary work were easy participating, comprehensive orientation, versatile possibilities of influencing the operations, appreciation, feeling of trust, a suitable level of responsibility, sufficient support and control, and an opportunity to self-development. The development proposals were to increase the visibility of the operation, increase the flow of information and create more opportunities to meet other volunteers.

The findings show that young volunteers' experiences were mainly positive. There is room for improvements and concrete suggestions on how to improve the voluntary work in the future.

Keywords: Voluntary work, underage volunteers, the Finnish Red Cross

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Vapaaehtoistoiminta	7
2.1	Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen	8
2.2	Vapaaehtoistoiminta Suomessa	8
3	Suomen Punainen Risti	9
3.1	Vapaaehtoistoiminnan linjaus	10
3.2	Nuorisolinjaus vuosille 2014-2020	11
4	SPR:n Vantaan Nuorten turvatalon alueellinen vapaaehtoistoiminta	11
5	Aiempiä tutkimuksia ja hankkeita	13
6	Opinnäytetyön toteutus	14
6.1	Tutkimuskysymykset	16
6.2	Laadullinen tutkimusmenetelmä	16
6.3	Aineistonkeruumenetelmä	17
6.4	Nuoren haastattelu	17
6.5	Aineiston analyysi	18
7	Opinnäytetyön tulokset	20
7.1	Toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa	20
7.2	Kehittämissuositukset vapaaehtoistoiminnassa	24
8	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	26
9	Pohdinta	28
	Lähteet	32
	Kuviot	35
	Liitteet	36

1 Johdanto

Vapaaehtoistoiminta vetää puoleensa nuoria aikaisempaa enemmän. Kansalaisareenan, Kirkkohallituksen ja Opintokeskus Siviksen Taloustutkimuksella vuonna 2018 teettämässä kyselyssä selviää, että 15-24 -vuotiaista nuorista vapaaehtoistyötä on tehnyt edeltävän neljän viikon aikana lähes 30%. (Rahkonen 2018.) Tutkimus osoittaa, että vapaaehtoistoiminta todella kiinnostaa nuoria ja nuorien asenne vapaaehtoistoimintaa kohtaan on myönteinen. Tutkimuksessa käy ilmi, että potentiaalisia vapaaehtoisia olisi useampiakin, mutta tiedon ja rekrytoinnin puute on hankaloittanut mukaan lähtemistä.

Opinnäytetyöllä tahdotaan kuvata, millaisia kokemuksia nuorilla on vapaaehtoistoiminnasta ja miten toimintaa voisi kehittää. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Suomen Punaisten Ristin Vantaan Nuorten turvatalon kanssa. Opinnäytetyön aihe syntyi Sara Petersen-Jessenin kanssa käydyssä keskustelussa. Petersen-Jessen työskentelee Vantaan Nuorten turvatalolla vapaaehtoistoiminnan koordinaattorina. Hän toi esille, että 13-17-vuotiaiden alaikäisten nuorten vapaaehtoistoiminta on heillä vielä varsin uutta. Tästä syystä häntä kiinnosti tietää, kuinka nuoret ovat toiminnan kokeneet ja kuinka sen järjestämisessä on onnistuttu. Vapaaehtoistoimintaan osallistuneiden nuorten kokemusten ja mielipiteiden kuuleminen on tärkeää toiminnan kehittämisen kannalta. Alaikäiset vapaaehtoiset ovat tulleet toimintaan mukaan syksyllä 2017.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, millaisia kokemuksia alaikäisillä nuorilla on Vantaan Nuorten turvatalon organisoimasta vapaaehtoistoiminnasta ja kuinka toimintaa voitaisiin kehittää. Opinnäytetyötä ohjasivat SPR:n vapaaehtoistoiminnan linjaus, SPR:n nuorisolinjaus sekä yhteistyökumppanin toiveet. Linjaukset luovat SPR:n vapaaehtoistoiminnalle suuntaviivat ja tavoitteet. Tämän vuoksi koettiin tärkeäksi tarkastella niiden toteutumista alaikäisten vapaaehtoistoiminnassa limittäin yhteistyökumppanin toiveiden kanssa. Opinnäytetyöhön haastateltiin kolmea toimintaan osallistunutta nuorta. Tavoitteena oli tuoda esille heidän kokemuksiaan ja antaa heille mahdollisuus tuoda näkemyksensä esille vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä.

Opinnäytetyössä esitellään vapaaehtoistoimintaa, vapaaehtoistoiminnan kehittämistä, Suomen Punaista ristiä sekä käydään läpi mitä nuorten turvatalon organisoima vapaaehtoistoiminta pitää sisällään ja millaisia rooleja alaikäisillä vapaaehtoisilla on vapaaehtoistoiminnassa. Näiden lisäksi työssä paneudutaan opinnäytetyötä ohjaaviin SPR:n linjauksiin sekä yhteistyökumppanin toiveisiin. Opinnäytetyön tulosten raportointi ja pohdinta löytyvät opinnäytetyön lopusta toteutuksen sekä menetelmien esittelyn jälkeen.

2 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistyötä tehdään vapaaehtoistyöntekijän oman valinnan ja motivaation mukaisesti, omasta vapaasta tahdosta. Vapaaehtoistyöllä ei tavoitella taloudellista etua ja työtä tehdään tavallisesti voittoa tavoittelemattoman järjestön tai yhteisöperusteisen aloitteen kannattamiseksi. Vapaaehtoistyöhön katsotaan kuuluvan kaikenlainen niin virallinen kuin epävirallinen vapaaehtoinen toiminta. Vapaaehtoistyö on solidaarisuuden osoitus ja se erittäin arvokasta niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Yksityishenkilöt ja järjestöt käsittelevät vapaaehtoistyön kautta inhimillisiä, sosiaalisia tai ympäristöön liittyviä asioita. (Euroopan komissio 2011, 2.)

Vapaaehtoistoimintaa voidaan tehdä monin eritavoin, eri sektoreilla. Näistä merkittävimmät ovat urheilu sekä sosiaali- ja terveydenhuolto. Muita sektoreita ovat muun muassa oikeusasiat, kulttuuri, koulutus, nuoriso, ympäristö ja ilmasto, humanitäärinen apu, kehitysyhteistyöpolitiikka, tasa-arvo sekä kuluttajansuoja. (Euroopan komissio 2011, 2.) Vapaaehtoistoiminta tarjoaa yksilöille ja yhteisöille merkityksiä ja merkityksellisyyttä sekä saamisen ja antamisen kokemuksia (Nylund & Yeung 2005, 13). Vapaaehtoistyötä voi tehdä kuka tahansa riippumatta iästä, asuinpaikasta, sukupuolesta tai muista ominaisuuksista (Kansalaisareena 2016a).

Vapaaehtoistoiminnalla tuetaan nuorten aktiivista osallistumista yhteiskunnan toimintaan. Vapaaehtoistoiminnalla voidaan tarjota uusia oppimiskokemuksia, sillä voidaan parantaa sukupolvien välistä ymmärrystä, se voi olla keino ihmisten voimaantumiseen sekä synnyttää henkistä ja sosiaalista pääomaa. Vapaaehtoistyöntekijä voi oppia vapaaehtoistoiminnan kautta sosiaalisia taitoja, kokea yhteisöllisyyttä sekä omaksua tärkeän roolin. Vapaaehtoistoiminta vahvistaa osallisuutta sekä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Näiden lisäksi se kasvattaa ihmisten tietoisuutta heikommassa asemassa olevia yhteiskuntaryhmiä kohtaa ja vähentää ennakkoluuloja, joista esimerkkinä rasismi. Vapaaehtoistyössä tulevat esille perusarvot, joiden pohjalle Eurooppa perustuu. Näitä ovat solidaarisuus, oikeudenmukaisuus sekä osallisuuden ja kansalaisuuden perusarvot. Vapaaehtoistyö tuokin arvokkaan lisän Euroopan unionin ohjelmiin vaikuttamalla välillisesti moniin EU:n toiminta alueisiin, kuten maaseudun kehittämiseen, urheiluun ja elinikäiseen oppimiseen. (Euroopan komissio 2011, 2, 6-8.)

Vapaaehtoistoiminta ja vapaaehtoistyö -käsitteitä käytetään usein rinnakkain. Näiden käsitteiden eroavaisuutena voidaan pitää lähinnä käsitteiden laajuutta sekä painotuksia. Määritelmät eivät ole kuitenkaan ristiriidassa keskenään. Vapaaehtoistoiminta vakiintui järjestöissä käsitteenä 1980-luvulla, kun haluttiin korostaa sitä, ettei kyse ole palkkatyöstä. Vapaaehtoistyö on kansainvälisesti tunnetumpi termi ja sillä halutaan korostaa toiminnan tärkeyttä. Vaikka vapaaehtoistyön tarkoituksena ei ole korvata ansiotyötä, se on silti yhtä tärkeää. (Porkka 2009, 60) Käytämme opinnäytetyössä, lainattavaa lähdettä kunnioittaen, vapaaehtoistoiminnan rinnalla myös käsitettä vapaaehtoistyö.

2.1 Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen

Vapaaehtoistoiminnan kehittämisen tarkoituksena on parantaa toiminnan laatua. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit suunnittelevat vapaaehtoistoiminnan markkinointia ja tiedotusta, kehittävät ammatillista osaamistaan ja saavat vertaistukea asioiden käsittelyyn. Toiminnan kehittämisen tarkoituksena on parantaa ja tehostaa yhteistyötä eri sektoreiden välillä, sekä syventää vapaaehtoistoiminnan viestintää sekä lisätä toiminnan arvostusta ihmisten keskuudessa. (Kansalaisareena 2016b.)

Alueellisen vapaaehtoistyön jatkuvuuden haasteena voidaan tällä hetkellä nähdä yksittäisten vapaaehtoisten aktiivisuuden toiminnassa tapahtuvat muutokset. Näillä muutoksilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi opinnoista valmistuminen, paikkakunnalta muuttaminen sekä perhesuhteiden muutokset. Vapaaehtoistyössä on tärkeää antaa vapaaehtoiselle mahdollisuus myös yhden kerran osallistumiseen. Vapaaehtoistoiminnan jatkuvuuden kannalta tärkeintä on kuitenkin työhönsä sitoutuneet aktiiviset vapaaehtoiset. (Karreinen, Halonen & Tennilä 2017, 132-133.) Nuoret innoittavat muita nuoria mukaan toimintaan sekä toimivat todennäköisemmin itse aktiivisina vapaaehtoisina koko elämänsä, jos heillä on hyvät tiedot vapaaehtoistoiminnasta sekä positiivisia kokemuksia (Euroopan komissio 2011, 8).

2.2 Vapaaehtoistoiminta Suomessa

Vapaaehtoistoiminta on Suomessa yhä suosituempaa. Suomi on vapaaehtoistoiminnan aktiivisuudessa hyvällä eurooppalaisella tasolla (Nylund & Yeung 2005). Tuoreimmassa Kansalaisareenan, Opintokeskus Siviksen ja Kirkkohallituksen maaliskuussa 2018 Taloustutkimuksella teettämässä tutkimuksessa suomalaisten tekemästä vapaaehtoistyöstä selviää, että yhä useampi suomalainen tekee vapaaehtoistyötä. Tutkimuksen mukaan suomalaisista 40% tekee vapaaehtoistyötä, kun taas vuonna 2015 luku oli 33%. Ikäihmisten ja miesten vapaaehtoistyö on vähentynyt, kun taas puolestaan naisten ja 15-24 vuotiaiden nuorten kasvanut. Tutkimuksen mukaan pitkäkestoinen, järjestöjen kautta kasvokkain tapahtuva vapaaehtoistyö on edelleen tärkeintä, mutta verkossa, järjestöjen ulkopuolella sekä lyhytaikaisesti tehdään yhä enemmän. (Rahkonen 2018.)

Tutkimuksen mukaan eniten vapaaehtoistyötä oli kuluneen vuoden aikana tehty nuorten ja lasten parissa. Seuraavina tulivat vertaistuki, seniorit ja ikäihmiset sekä urheilu ja liikunta. Kysyttäessä miksi suomalaiset eivät olleet osallistuneet vapaaehtoistoimintaan vastasivat kyselyyn osallistuneet suurimmaksi syyksi ajan puutteen (53%). 15% ihmisistä sanoivat suurimmaksi syyksi sen, ettei heitä oltu koskaan pyydetty mukaan ja jopa 54% vastaajista oli sitä mieltä, että haluaisi osallistua, jos vain pyydettäisiin. (Rahkonen 2018).

Samankaltaisia tuloksia nousi esille myös Anne Birgitta Pessin Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta julkaisussa, jonka hän on julkaissut vuonna 2002 aiemmalla sukunimellään Yeung. Tutkimuksesta selviää tietoa suomalaisten osallistumisesta ja asenteista vapaaehtoistyöhön. Koko Suomea kattavassa tutkimuksessa nuoret näkivät vapaaehtoistoimintaan osallistumisen esteeksi sen, ettei heitä ollut pyydetty mukaan tai he eivät olleet tulleet ajatelleeksi asiaa ja toiminnan mahdollisuutta (Yeung 2002, 52). Melkein 60% tutkimukseen haastatelluista nuorista olisivat voineet lähteä pyydettyään mukaan (Yeung 2002, 52). Yhdistyneet Kansakunnat julistivat vuoden 2001 kansainväliseksi vapaaehtoistoiminnan vuodeksi. Yeungin tutkimus olikin ensimmäinen laaja ja kattava tutkimus liittyen suomalaisten osallistumiseen ja asenteisiin vapaaehtoistyöstä. Tutkimus antoi kattavan kuvan ja auttoi ymmärtämään vapaaehtoistoimintaa laajemmin. Tutkimuksessa käydään läpi eri iän, sukupuolen sekä koulutus- ja tulotason mukaan vapaaehtoistoiminnan eri motiiveja ja osallistumisen muotoja.

Rekrytointipotentiali ja kiinnostus vapaaehtoistoimintaan on huomioitavan positiivinen. Nuoret toimivat erityisesti lasten ja nuorten parissa, urheilussa sekä sosiaalipalveluissa. Muita nuoria kiinnostaneita vapaaehtoistoiminnanalueita olivat ympäristönsuojelu, uskonnolliset ryhmät sekä ihmisoikeusasiat. Tärkein motiivi nuorilla vapaaehtoistoimintaan oli uuden oppimisen halu sekä kavereiden ja ystävien innostus. (Yeung 2002, 8, 52,56.) Tutkimuksen tulokset antoivat positiivista näyttöä nuorten aktiivisuudesta ja motivaatiosta vapaaehtoistoimintaan ja se onkin tärkeä yhteiskunnallinen voimavara turvaamaan kansalaissektorin säilyminen ja kehittyminen dynaamiseen suuntaan. (Yeung 2002, 58).

Nuorten tekemää vapaaehtoistyötä on tutkittu myös kansainvälisesti vuonna 2017 tehdystä Eurobarometri-tutkimuksessa. Tutkimuksen perusteella 15-30-vuotiaista eurooppalaisista nuorista 31% on osallistunut kuluneen 12 kuukauden aikana vapaaehtoistoimintaan. Nuorten tekemä vapaaehtoistyö oli yleisintä Kroatiassa, Puolassa, Kreikassa, Liettuassa, Romaniassa ja Saksassa. Kroatiassa nuorista lähes puolet, 48% ovat osallistuneet vapaaehtoistoimintaan viimeisen vuoden aikana. Suomessa vastaava luku on tutkimuksen mukaan 24%. (European Youth 2017, 6.)

3 Suomen Punainen Risti

Suomen Punainen Risti eli SPR on yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä ja sen tehtävänä on auttaa ihmisiä onnettomuuksien tai katastrofien sattuessa. Punainen Risti auttaa ihmisiä, myös kouluttamalla ja kannustamalla heitä pitämään huolta niin itsestään, kuin toisistaankin. Punaisella Ristillä on noin 40 000 vapaaehtoista, 80 000 jäsentä, 100 000 säännöllistä lahjoittajaa sekä 132 000 verenluovuttajaa. Punaisen Ristin humanitääristä avustustyötä teh-

dään paikallisjärjestöjen voimin, joita löytyy yli kahdestasadasta maasta. Järjestöissä on mukana miljoonia vapaaehtoisia ja jäseniä. (Suomen Punainen Risti 2018.)

Suomen Punaisen Ristin toimintalinjauksessa vuosille 2018-2020 tuodaan esille SPR:n toimintaa ohjaavat periaatteet. Periaatteet takaavat toiminnan jatkuvuuden, jos niitä kunnioitetaan. Periaatteet toimivat työntekijöille sekä vapaaehtoisille toimintojen ohjeina kaikissa tilanteissa. Suomen Punaisen Ristin seitsemän perusperiaatetta ovat tasapuolisuus, inhimillisyys, puolueettomuus, riippumattomuus, yleismaailmallisuus, ykseys sekä vapaaehtoisuus. (SPR 2017,5.)

Seuraavissa kappaleissa kerrotaan kahdesta opinnäytetyön kannalta tärkeästä SPR:n linjauksesta. Linjaukset toimivat opinnäytetyön perustana. Vapaaehtoistoiminta tulee suunnitella, järjestää ja arvioida kyseisten linjausten mukaisesti.

3.1 Vapaaehtoistoiminnan linjaus

SPR:n vuonna 2008 laatimassa vapaaehtoistoiminnan linjauksessa käydään läpi vapaaehtoistoiminnan molempien osapuolien, vapaaehtoistyöntekijän sekä järjestön oikeuksia ja velvollisuuksia vapaaehtoistoiminnassa. Se on suunnattu kaikille SPR:n vapaaehtoisille ja työntekijöille. Vapaaehtoistoiminnan linjauksen on tarkoitus kehittää vapaaehtoistoimintaa sekä vahvistaa vapaaehtoisten asemaa ja oikeuksia järjestössä. Linjaus antaa suuntaviivat SPR:n vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi ja päätöksenteolle. (SPR 2008, 3-4)

Linjauksessa tulee esille vapaaehtoistyöntekijän oikeus osallistua osaamisen ja mielenkiinnon mukaisiin työtehtäviin, oikeus hyvään perehdytykseen, koulutukseen, tukeen, ohjaukseen sekä turvalliseen toimintaympäristöön. Vapaaehtoistyöntekijällä on myös oikeus osallistua toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen sekä olla osallisena päätöksenteossa. Vapaaehtoistyöntekijällä on oikeus palautteen antamiseen ja saamiseen sekä arvostuksen kokemiseen. Oikeuksiin on kirjattu myös mahdollisuus itsensä kehittämiseen, joka on tutkimuksissa noussut myös tärkeäksi nuorten motiiviksi vapaaehtoistoiminnassa mukana olemisessa. Vapaaehtoistyöntekijältä odotetaan järjestön arvojen ja periaatteiden mukaista toimintaa sekä sitoutumista toimintaan siltä osin, kun on lupautunut. Vapaaehtoisen velvollisuuksiin kuuluu osallistua tehtävän edellyttämään koulutukseen ja perehdytykseen. Vapaaehtoistyöntekijä on myös tehtävän edellyttäessä vaitiolo velvollinen. (SPR 2018, 5)

SPR:n vapaaehtoistoiminta tulee suunnitella, järjestää ja arvioida kyseisen linjauksen mukaisesti. Järjestöllä on velvollisuus taata edellä mainittujen vapaaehtoistyöntekijöiden oikeuksien toteutuminen. Velvollisuuksien lisäksi järjestöllä on oikeus valvoa toiminnan toimivuutta sekä laatua ja tehdä päätös sen jatkamisesta. Järjestöllä on myös oikeus valita vapaaehtois-

toiminnan työtehtäviin sopivaksi katsomiansa henkilöitä sekä päättää toiminta, jos toiminta ei ole tarpeeksi turvallista, se on periaatteiden vastaista tai toiminta on laitonta. (SPR 2008, 6)

3.2 Nuorisolinjaus vuosille 2014-2020

Suomen Punaisen Ristin laatima nuorisolinjaus vuosille 2014-2020 kattaa nuorisotoiminnan keskeiset tavoitteet ja painopisteet sekä ohjaa toimintaa nuoriin liittyvissä kysymyksissä. Nuorisolinjauksen valmistelussa on ollut mukana kymmenen nuorta vapaaehtoista vuodesta 2013 alkaen. Nuorilla on tärkeä rooli vapaaehtoistoiminnan toteutuksessa, suunnittelussa ja päätöksenteossa, eikä nuoria pidetä pelkästään toiminnan kohteena. 13-17 vuotiaat nuoret voivat toimia vapaaehtoisina nuorisoryhmissä, kerhoissa, ensiapuryhmissä, leireillä sekä kampanjoissa ja tempauksissa. (SPR 2014, 4,4.).

Nuorisolinjauksen visiossa kerrotaan, että nuorisotoiminnan tavoitteena on olla selkeää ja tarpeisiin vastaavaa. Sen tulisi tarjota sopivia toiminnanpaikkoja eri-ikäisille nuorille sekä vahvistaa heidän sosiaalisia taitojansa, osaamista, itsetuntoa ja osallisuuden tunnetta. Tavoitteena on myös nuorisotoiminnan ja kouluyhteisöjen välisen yhteistyön vahvistaminen. Tavoitteiden toteutumista ajatellen on tärkeää, että järjestö on avoin kaikille halukkaille toimijoille, eikä toiminnassa hyväksytä kiusaamista tai syrjintää. (SPR 2014, 8.)

4 SPR:n Vantaan Nuorten turvatalon alueellinen vapaaehtoistoiminta

Suomen Punaisen Ristin Vantaan Nuorten turvatalon alueellinen vapaaehtoistoiminta on toimintaa, joka koostuu ilmaisesta POP UP -kahvilasta, ammatillisesta keskusteluavusta sekä nuorten illoista. Alueellisen vapaaehtoistoiminnan ajatuksena on toimia ”olemattoman” kynnyskohtaamis- ja osallistumispaikkana.

Suomen Punaisen Ristin alueellinen vapaaehtoistoiminta koostuu:

- **POPUP-kahvila** Tikkurilan Vantaa-infossa ja toisinaan lisäksi nuorille suunnattuna nuorisotila Liidossa yhdessä kunnan nuorisopalveluiden kanssa. Pop up -kahvilaan voi kuka tahansa ohikulkija tulla juttelemaan vapaaehtoisten ja työntekijöiden kanssa esimerkiksi huolista, murheista, toiveista ja unelmista. Pop up -kahvilassa on mukana pääasiassa 17-70 vuotiaat vapaaehtoiset.
- **Ammatillinen keskusteluapu** tarkoittaa sitä, että turvatalon työntekijä on paikalla nuoria ja heidän perheitään varten, ja tavattavissa ilman ajanvarausta.

- **SPR Nuorten iltoja/teemailtoja** järjestetään sekä Tikkurilan Vantaa-infossa, että nuorisotila Liidossa kerran viikossa. Illoissa käsitellään Punaisen Ristin teemojen lisäksi nuorten toivomia ajankohtaisia ja yhteiskunnallisesti tärkeitä aiheita, nuorten ideoimilla tavoilla.

Opinnäytetyöhön osallistuneet nuoret ovat iältään 15-17-vuotiaita nuoria ja he ovat toimineet vapaaehtoisina SPR:n nuortenilloissa sekä teemailloissa. Alaikäisten nuorien vapaaehtoisten tehtäviin kuuluu pääasiassa teemojen ja tapahtumien ideointi, suunnittelu ja toteutus. Vanhimmat alaikäisistä vapaaehtoisista ovat osallistuneet myös alueellisen toiminnan organisointiin ja nuoremmista vapaaehtoisista huolehtimiseen. (Petersen-Jessen 2018.)

Alueelliseen vapaaehtoistoimintaan pääsee osallistumaan kuka tahansa, yhden kerran, tai niin monta kertaa kuin haluaa. Tärkeintä on halu tehdä hyvää SPR:n periaatteiden mukaisesti. SPR:n Vantaan nuorten turvatalon alueellisen vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Petersen-Jessen kertoi meille, että alaikäisten vapaaehtoistoiminta käynnistyi nuorten omasta halusta olla toiminnassa vielä tiiviimmin mukana ja vaikuttaa toiminnan sisältöön. Nuorten ja alaikäisten vapaaehtoisten työtehtävät ja vastuut ovat kasvaneet nuoren itse niin toivoessa, sillä järjestössä ollaan ajateltu, että alaikäisten nuorten pääasiallinen rooli vapaaehtoistoiminnassa on kuitenkin pitää hauskaa, ideoida ja suunnitella juuri sen verran, kuin nuoret itse kokevat hyväksi. Vastuu siis lisääntyy ja vapaaehtoisrooli monipuolistuu useimmiten iän sekä nuoren toiveiden myötä. (Petersen-Jessen 2018.)

Nuorimmille vapaaehtoisille kuuluu perehdytys toiminnan ohessa, mahdollisuus osallistua purkukeskusteluihin toiminnan päätteeksi sekä mahdollisuus osallistua yhteisille retkille ja juhliin. Vapaaehtoisroolin monipuolistuessa nuorille on tarjottu myös mahdollisuutta tulla mukaan työnohjauksiin, joita järjestetään noin kuusi kertaa vuodessa sekä erilaisiin koulutuksiin. Koulutuksista esimerkkinä muun muassa syksyisin tarjolla oleva Toivoa luova kieli -koulutus ja keväisin toteutettava Kriisissä olevan nuoren kohtaaminen -koulutus. Nuoret saavat vapaaehtoistyöstä myös työtodistuksen. (Petersen-Jessen 2018.)

Laki nuorista työntekijöistä (1993/998) määrittää, mitä työtä alaikäiset nuoret voivat tehdä työ- tai virkasuhteessa sekä millaisia asioita tulisi ottaa huomioon. Lain mukaan työn ei pitäisi haitata nuoren koulunkäyntiä, terveyttä sekä kasvua. Työnantajan tulee huolehtia, että nuori saa opetusta ja ohjausta työhön liittyen, jos hänellä ei ole työhön soveltuvaa ammattitaitoa tai kokemusta. Laissa työn turvallisuus ja terveellisyys- pykälässä sovelletaan myös työturvallisuuslakia. Työturvallisuuslaissa (2002/738) on pykälä vapaaehtoistyö. Siinä kerrotaan, että työturvallisuuslakia sovelletaan, jos vapaaehtoinen tekee samankaltaista työtä, kuin virkasuhteessa olevat saman organisaation työntekijät.

5 Aiempia tutkimuksia ja hankkeita

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen tuntuu olevan eräänlainen trendi tänä päivänä. Myös tutkimuksia ja hankkeita liittyen vapaaehtoistoimintaan löytyy monia, mutta ei juurikaan alaikäisiin kohdistuvia. Useissa tutkimuksissa tarkastellaan vapaaehtoistoiminnan motiiveja, arvoja sekä asenteita vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta. Vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen tähtäävät tutkimukset olivat pidemmällä aikavälillä toteutettuja hankkeita, joissa tarkoituksena oli tehdä vapaaehtoistoimintaa näkyvämmäksi ja kansalaisia sekä työntekijöitä tietoisemmaksi sen mahdollisuuksista ja tarpeista. Tutkimuksissa tulee toistuvasti esille, että halukkaita vapaaehtoistoimintaan olisi, jos vain mahdollisuuksia olisi luotu tai vapaaehtoistoimintaa olisi osattu tarjota.

Diakonia-ammattikorkeakoulu on toteuttanut Nuorten kansalaisaktiivisuuden lisäämisen vapaaehtoistoiminnan muodossa -projektin. Kehittämishanke toteutettiin ajalla 9/2009-1/2013. Projektin tarkoituksena oli aktivoida nuorten kansalaisuutta vapaaehtoistoiminnan kautta. Kehittämishanke tuo esille havaintoja nuorten rekrytoinnista vapaaehtoistoimintaan ja sen toteuttamisen tukemiseen. Hankkeessa tärkeänä ajatuksena oli nuorten ryhmämuotoisen vapaaehtoistoiminnan edistäminen. (Mäkelä & Peltonen 2012, 67.)

Projektissa tehtyjen havaintojen perusteella nuorille vapaaehtoistoimintaan osallistumisen kynnys on madaltunut, kun nuorille on kerrottu konkreettisella tasolla vapaaehtoistyöstä sekä mahdollisuuksista osallistua. Nuorilta suoraan tulleen palautteen mukaan suora kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus on tehokkain tapa innostaa vapaaehtoistyöhön, kuin esimerkiksi sähköiset markkinointi tavat. Nuorille on myös tärkeää kuulla, että vapaaehtoistyössä sallitaan nuorten omaehtoisuus sekä mahdollisuus vaikuttaa erilaisiin asioihin. Nuoria on myös innostanut vapaaehtoistyöhön tieto ryhmätoiminnasta muiden vapaaehtoisten kanssa. (Mäkelä & Peltonen 2012, 70.)

Valtakunnallinen kokeilu- ja tutkimushanke MUKAVA puolestaan toteutettiin vuosina 2002-2005. MUKAVA-hanke koostui seitsemästä osaprojektista, joista yksi oli vapaaehtoistoiminta. Hankkeen tavoitteena oli kehittää toimintamalleja, jotka tukisivat oppilaiden sosioemotionaalista kasvua ja lisäisi koulun sosiaalista pääomaa. Toimintamallien tarkoituksena on mahdollistaa vapaaehtoistoimintaan osallistuminen myös koulun ulkopuolella ja antaa nuorille vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen rohkaisevia kokemuksia. Nuorten ja lasten lisäksi vapaaehtoistoiminnan projektissa pyrittiin kasvattamaan opettajien ja vanhempien tietoisuutta vapaaehtoistoiminnan tärkeästä merkityksestä sekä positiivista vaikutuksista. (Mukava-hanke 2002-2005.)

Hankkeen aikana 7-9 luokkalaiset oppilaat pääsivät tekemään vapaaehtoistyötä itsenäisesti vapaa-ajallansa koulun ulkopuolelle muun muassa vanhainkoteihin, päiväkoteihin, päiväkerkuksiin sekä eläinten pariin. Tämän lisäksi toteutettiin myös vertaisryhmä kerho näkövam-

maisten saman ikäisten nuorten kanssa. Myös 4-6 luokkalaiset opettelivat vapaaehtoistoimintaa käymällä läheisessä palvelukodissa ja päiväkodissa tapaamassa lapsia ja asukkaita. Kokeilukoulujen oppilaille tehty kirjallinen kysely vapaaehtoistoimintaan liittyen osoitti, että vapaaehtoistoiminta kiinnostaa nuoria ja peräti 95% ja pojista 75% olivat tavalla tai toisella vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita. Nuoret ovat motivoituneita ja aktiivisia toimijoita, mutta he tarvitsevat aikuisen aktiivisuutta ja yhteistyötä tuekseen. (Mukava-hanke 2002-2005.)

Vuonna 2011 Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry:n teettämässä Nuorten Paneeli 2011 -tutkimuksessa selvitettiin nuorten mielipiteitä heille tärkeistä asioista. Tutkimuksella kerättiin materiaalia myös yhteiskunnallisen päätöksenteon taustaksi. Tutkimuksessa nousi vahvasti esille se, että nuoria ei tulisi sulkea keskustelun ja päätöksenteon ulkopuolelle. Nuorten tulisi olla mukana tekemässä päätöksiä heitä koskevista asioista sekä heidän vaikutusmahdollisuuksia tulisi lisätä. Nuoret kokivat, että aikuiset suunnittelevat ja päättävät turhan usein heidän puolestaan, kun nuorilla olisi omia ideoita ja näkemyksiä. Nuorilla on halua osallistua yhteiskunnallisiin asioihin aktiivisemmin, ottaa vastuuta ja tehdä yhteistyötä päättäjien kanssa. (Nuorten paneeli -tutkimus 2011.)

Virolainen (2013) tutki ylemmän asteen opinnäytetyössään nuorten vapaaehtoistoimintaa evankelisluterilaisen kirkon diakonia- ja nuorisotyössä. Tavoitteena oli selvittää, miten vapaaehtoistoimintaa voisi kehittää ja millaista vapaaehtoistoimintaa nuoret haluaisivat Laupeen ja Salpausselän seurakunnissa. Tutkimuksesta kävi ilmi, että nuoret kokevat vapaaehtoistyön mielekkäänä ja tärkeänä. Nuoret toivat vastauksissa esille, että he haluaisivat järjestää erilaisia aktiviteetteja lapsille, erityisesti nuorille, perheille tai vanhuksille. Muutama nuori oli maininnut myös keskustelupuuna tai kavereina toiselle nuorelle toimimisen. Erilaisien tapahtumien, tempausten ja iltamien järjestäminen tuli esille myös tuloksissa. Vapaaehtoiset kokivat saavansa työstä muun muassa hyvää mieltä, uusia kokemuksia, onnistumisen iloa ja merkitystä elämään. Muutamissa vastauksissa vapaaehtoistyö oli toisinaan koettu rasakaksi ja vaikeaksi, mutta toisaalta palkitsevaksi. Epätietoisuutta herätti se, että mitä kaikkea vapaaehtoistyön tehtäviä on tarjolla ja miten niihin voisi osallistua. Nuoret kokivat, että vapaaehtoistoiminnasta tulisi tiedottaa paremmin. (Virolainen 2013, 61-63.)

6 Opinnäytetyön toteutus

Yhteistyöhenkilömme SPR:n Vantaan Nuorten turvatalon työntekijä sekä alueellisen vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Sara Petersen-Jessen toi opinnäytetyön suunnittelutapaamisessa ilmi, että heillä oli tarve kattavammalle tutkimukselle, liittyen alaikäisten tekemään alueelliseen vapaaehtoistoimintaan. Nuoret (13-17-vuotiaat) ovat tulleet mukaan alueelliseen vapaaehtoistoimintaan syksystä 2017 lähtien. Toiminnassa on tähän mennessä ollut mukana noin 20 alaikäistä vapaaehtoista. Järjestö oli pyrkinyt keräämään alaikäisten mielipiteitä toiminnasta

suullisesti sekä lomakkeiden avulla, mutta syvempää ja kehittämisen kannalta tavoitteellisempaa tutkimusta ei ollut vielä tehty.

Petersen-Jessen kertoi tapaamisessa tärkeitä asioita, joita toivoi opinnäytetyössä otettavan huomioon. Hän tahtoi, että opinnäytetyössä selviäisi nuorten kokemukset siitä, miten nuoret on otettu toimintaan mukaan, millaisia kokemuksia nuorilla on perehdytyksestä sekä tuesta ja ohjauksesta. Tämän lisäksi hän tahtoi tietää miten nuoret ovat kokeneet voineensa vaikuttaa ja osallistua toimintaan, ovatko nuoret saaneet riittävästi vastuuta ja onko heillä kokemus, että heihin luotetaan.

Yhteistyökumppanin toiveiden lisäksi opinnäytetyössä hyödynnettiin aiemmissa kappaleissa esiteltyjä SPR:n nuoriso- ja vapaaehtoistoiminnanlinjauksia. Nämä SPR:n linjaukset asettavat suuntaviivat SPR:n toiminnalle sekä niissä määritellään toiminnan keskeiset periaatteet ja tavoitteet tuleville vuosille. Vapaaehtoistoiminnan linjaus sekä nuorisolinjaus valittiin opinnäytetyön teoriaan, koska ne ovat olennainen osa toimintaa ja koska linjaukset keskittyvät opinnäytetyön aiheeseen, nuoriin ja vapaaehtoistoimintaan. Linjauksissa käsitellään hyvin samoja aiheita, kuin mitä yhteistyökumppani esitti ja halusi saada selville.

Seuraavalla kuviolla havainnollistetaan yhteistyökumppanin ja linjauksien yhden mukaisuutta ja tuodaan ilmi perusteet, jotka ohjaavat opinnäytetyötä.

Kuvio 1: Opinnäytetyön perusteet

6.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata alaikäisten vapaaehtoisten kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta ja sen kautta konkreettisia toiminnan kehitysideoita. Tavoitteena oli lisätä järjestön tietoisuutta nuorten vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksista sekä kehitysideoista ja viedä ymmärrys asiasta aiempaa tietoa syvemmälle tasolle. Tarkoituksena oli antaa nuorille mahdollisuus osallistua toiminnan kehittämiseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada selville nuorten kokemuksia mukaan tulemisesta ja perehdytyksestä, osallistumisesta ja vaikuttamisesta, ohjauksen ja tuen riittävydestä sekä mahdollisuuksista kehittää itseään.

Tutkimuskysymykset olivat:

- Minkälaisia kokemuksia nuorilla vapaaehtoisilla on SPR:n Vantaan nuorten turvatalon vapaaehtoistoiminnasta?
- Miten vapaaehtoistoimintaa voidaan kehittää?

6.2 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä valittiin, sillä perusteella, että opinnäytetyö keskittyy kokemusten tutkimiseen. Tarkoituksena oli tuoda esille nuorten omat kokemukset ja kuvaukset koetusta vapaaehtoistyöstä. Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan ihmistä kokijana, havainnoijana sekä toimijana (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2014, 82).

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää ja lisätä osapuolten tietoisuutta ilmiöstä. Se on joustava, hienovarainen ja ihmisestä lähtevä. Tarkoituksena löytää uusia näkökulmia, yllättyä ja oppia uutta, eikä vain todentaa ennestään epäiltyä. (Eskola 2000, 19-20.) Menetelmällä yritetään ymmärtää sekä tulkita tutkimusaineistoa ja viedä ymmärrys ilmiöstä aiempaa käsitteellisemmälle tasolle (Ronkainen ym. 2014, 83).

Laadullinen lähestymistapa vastasi tarpeeseen saada nuorten kokemukset ja kuvaukset koetusta vapaaehtoistyöstä esille. Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda esille jotakin, joka on välitömän havainnon tavoittamattomissa (Vilka 2015, 120).

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä ovat tyypillisesti haastattelu, havainnointi, kysely ja erilaisista dokumenteista kerätty tieto. Erilaisia tutkimushaastattelun muotoja puolestaan ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu sekä avoin haastattelu. Tutkimushaastatteluita toteutetaan tavanomaisesti yksilöhaastatteluina, mutta tavoitteista riippuen voi

pari- tai ryhmähaastattelu olla kannattava. Ryhmähaastattelu soveltuu esimerkiksi yhteisön käsitysten tutkimiseen, kun taas yksilöhaastattelussa kerätään haastateltavan omakohtaisia kokemuksia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83; Vilkka 2015, 123).

6.3 Aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyössä käytettiin teema- eli puolistrukturoitua haastattelumenetelmää. Teemahaastattelu valittiin, sillä tutkimusongelman ratkaisemiseksi oli välttämätöntä käsitellä haastateluissa keskeiset aiheet ja teemat. Teemahaastattelussa nuoret saivat kertoa omia näkemyksiä ja haastattelijat pystyivät esittämään tarvittaessa lisäkysymyksiä. Teemat ja keskeiset aiheet muodostuivat yhteistyökumppanimme esittämien toiveiden sekä SPR:n linjauksien pohjalta.

Saimme yhteistyökumppaniltamme kuuden nuoren yhteystiedot, joihin olimme yhteydessä ja kerroimme opinnäytetyöstä sekä haastattelusta. Nuorista viisi vastasi ja kolme sanoi olevansa kiinnostunut osallistumaan. Kaikkia alaikäisiä nuoria vapaaehtoisia ei siis tiedotettu haastattelusta vaan rajaus oli tehty jo etukäteen.

Teemahaastattelussa edetään ennalta valittujen teemojen ja niihin liittyvien kysymysten mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87). Teemahaastattelussa tavoitteena on, että haastateltavat voivat antaa oman näkemyksensä ja tärkeää on, että teemat on tehty luontevaan järjestykseen vastaajan kannalta. Teemahaastattelussa voidaan syventää ja tarkentaa kysymyksiä haastateltavien vastausten pohjalta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 88). Teemahaastattelu voidaan järjestää yksilö- tai ryhmähaastatteluna, haastattelijan rooli on huolehtia, että keskustelu pysyy annettujen teemojen sisällä. (Vilka 2015, 124-126.) Jokaiselle haastateltavalle nuorelle järjestettiin yksilöhaastattelu, sillä se koettiin nuorien kannalta mielekkäimmäksi vaihtoehdoksi. Nuorille annettiin myös päätösvalta haastattelun ajankohdasta, jolloin haastattelupäivä sopi juuri kyseiselle nuorelle mahdollisimman hyvin.

6.4 Nuoren haastattelu

Länsimaalaisessa kulttuureissa nuoruuteen kuuluu aikuisten maailmasta etäännyminen ja tästä johtuen nuoret saattavat kokea epämiellyttävänä, että heidän asioitaan udellaan. Nuorien on tärkeä saada tutkimuksen puolelle ja motivoituneiksi osallistumaan haastatteluun. Haastateltaessa nuoria on tärkeää välittää nuorelle tunne siitä, että nuoresta ja hänen mielipiteistä ollaan aidosti kiinnostuneita. Jos alaikäisten nuorten vanhemmat ovat paikalla tai haastattelu tehdään heidän kotonaan, on tärkeää osata huomioida itse nuori, eikä puhua vanhempien kanssa ikään kuin nuoren ohi. Myös haastattelun toteuttaminen voi olla nuorelle mieleisempää, jos vanhempi ei ole kuulemassa ja tila on rauhallinen. Toisinaan nuoret ovat herkkiä

sille, kun haastattelu edustaa vanhempia, koulua tai muuta instituutiota, jota vastaan he kapinoivat ja tämä voi näkyä puolestaan vastauksissa. Vastaukset saattavat olla lyhyitä ja ympärilyöreyttä. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 132,133).

Suppeita ja ympärilyöreyttä vastauksia ei kuitenkaan nähty opinnäytetyön kannalta merkittävänä riskinä vaan uskottiin, että haastateltavat nuoret ovat aktiivisia ja motivoituneita osallistumaan haastatteluun, koska aihe koski heitä ja pyrki parantamaan heidän vapaa-ajallansa tekemää vapaaehtoistoimintaa. Nuorille haluttiin tehdä myös alusta alkaen selväksi, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Tämän lisäksi heitä tiedotettiin etukäteen haastattelun teemoista, jotta heillä olisi mahdollisuus työstää aiheita mielessään.

6.5 Aineiston analyysi

Opinnäytetyön analyysi on toteutettu teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä ja tutkimustulosten analysoinnissa apuna on käytetty teemoittelua. Näiden avulla aineisto saatiin monipuolisesti käsiteltyä sekä tutkimustulokset selkeästi esille. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisissa tutkimuksissa. Sisällönanalyysin tarkoitus on saada mahdollisimman tiivistetty ja yleinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysin toteuttamisen vaiheessa tulee keskittyä siihen, mikä aineistossa kiinnostaa ja tehdä vahva päätös siitä, mitkä kuuluvat tutkimukseen ja mitkä asiat voi jättää pois, sillä tutkimuksen aihe tulee olla tarkasti rajattu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103-104 & 117.)

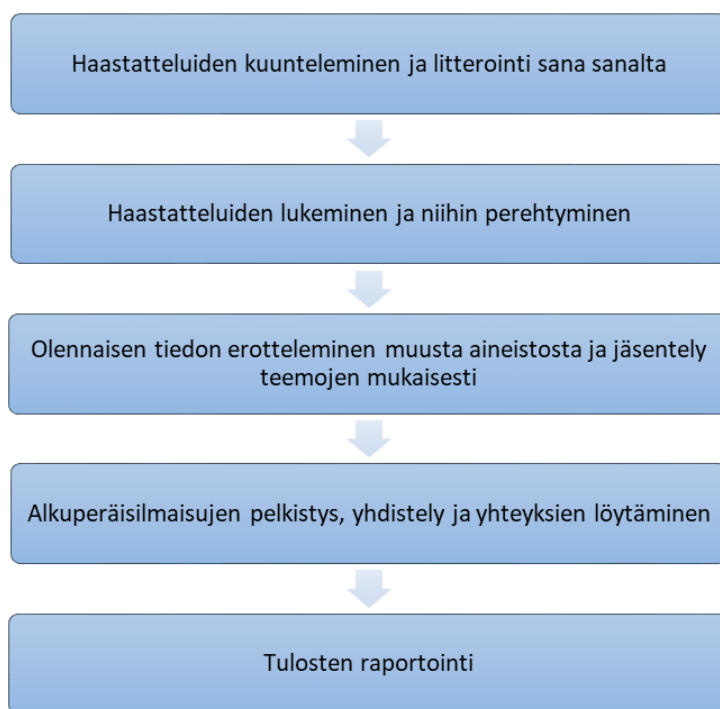
Teoriaohjaava analysointi etenee aineiston ehdoilla, niin kuin aineistolähtöinen analyysi. Teoriaohjaavassa analyysissä kuitenkin aikaisempi tieto ohjaa ja auttaa analyysia ja teoriaa käytetään mukana ohjaamassa lopputulosta. Analyysi ei kuitenkaan pohjautu suoraan teoriaan. Teoriaohjaavassa analyysissä empiirinen tieto liitetään teoreettisiin käsitteisiin, kun taas aineistolähtöisessä analyysissä käsitteet luodaan aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109, 133.)

Haastattelut litteroitiin eli puhtaaksi kirjoitettiin pian haastatteluiden jälkeen sanasta saan. Ei kuitenkaan koettu tarpeelliseksi litteroida yksityiskohtia, kuten huokauksia, äänenpainoja, taukoja tai naurahduksia (Hirsjärvi & Hurme 2006, 140). Sen sijaan myös haastattelijoiden puheen litterointi oli tärkeää, jotta nuoren vastaus pysyi oikeassa asiayhteydessä eikä merkitys muuttunut. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 17 sivua.

Litteroinnin jälkeen eroteltiin tutkimuskysymysten kannalta olennainen tieto muusta aineistosta. Olennainen tieto eroteltiin erilaisiin osiin haastatteluissa olleiden teemojen mukaisesti. Jäsentely auttoi huomaamaan eroavaisuuksia nuorten kokemusten välillä sekä löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen muodostettiin kolme pääteemaa, toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa, ei-toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa sekä ke-

hittämisehdotukset. Pian kuitenkin huomattiin, että aineisto vaatii vain kaksi pääteemaa ja tästä syystä ei-toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa jätettiin pois. Näin ollen oli kaksi pääteemaa, joiden alle aineisto sopi.

Teemoittelussa painotetaan valittujen teemojen sanomaa. Teemoittelussa on kyse aineiston purkamisesta ja jäsentelystä erilaisten aihepiirien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105.) Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, jonka vuoksi aineisto oli loogista käsitellä myös teemoittelun avulla. Vaihtoehtoiseksi analyysitavaksi pohdittiin tyyppittelyä, mutta haastateltavien välillä ei tullut tarvittavia eroavaisuuksia tyyppien luomista varten. Haastateltavia oli kolme, joten myöskään anonymiteetti ei olisi toteutunut, kuten haastateltavien kanssa oli sovittu.

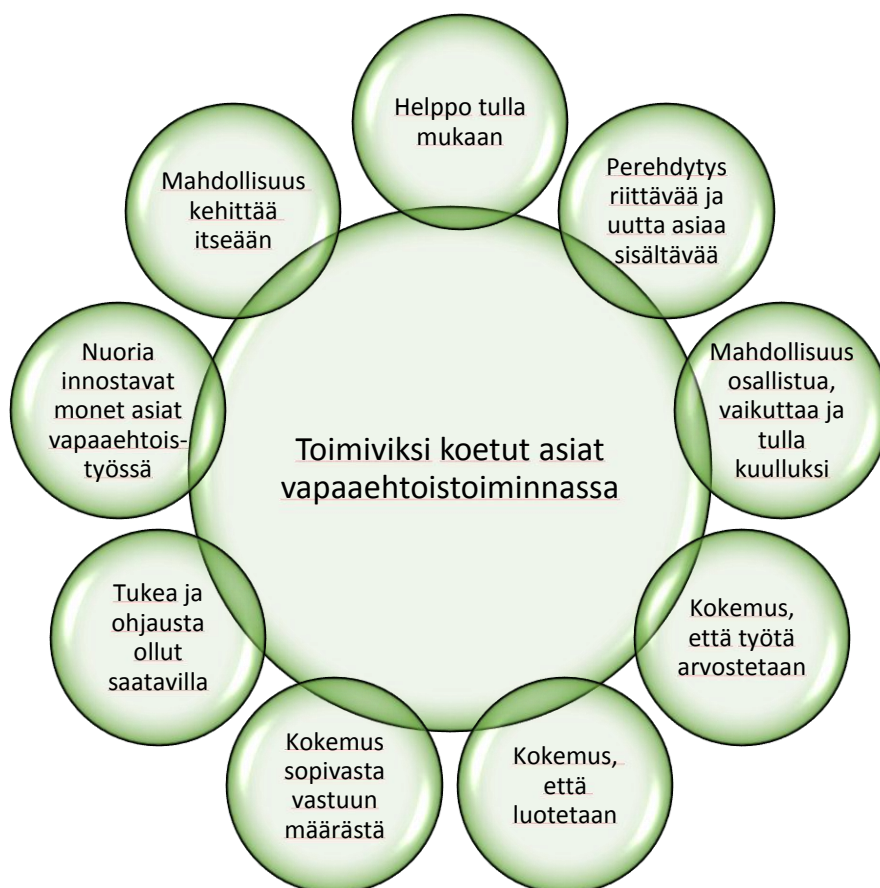
Kuvio 2: Analysoinnin vaiheet

7 Opinnäytetyön tulokset

Tässä kappaleessa kuvataan opinnäytetyöstä saatuja tuloksia ja vastataan tutkimuskysymyksiin: minkälaisia kokemuksia nuorilla vapaaehtoisilla on SPR:n Vantaan nuorten turvatalon vapaaehtoistoiminnasta sekä miten vapaaehtoistoimintaa voidaan kehittää. Tulokset käydään läpi kahdessa osassa, toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa sekä kehittämisehdotukset vapaaehtoistoiminnassa.

7.1 Toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa

Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että nuoret ovat kokeneet useat asiat toimiviksi vapaaehtoistoiminnassa. Nuoret kertoivat positiivisia kokemuksia toimintaan mukaan tulemisestä, perehdytyksestä, mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa, luottamuksen ja arvostuksen tunteesta, vastuun määrästä, tuesta ja ohjauksesta sekä itsensä kehittämisestä.

Kuvio 3: Toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa

Ensimmäinen toimiva asia vapaaehtoistoiminnassa oli ollut toimintaan mukaan tulemisen helppous. Haastateltavat kokivat, että toimintaan oli miellyttävää tulla mukaan. Nuorisolinjauksen tavoitteiden toteutumisen kannalta onkin tärkeää, että järjestö on avoin kaikille halukkaille nuorille ja nuori kokee osallisuuden tunnetta. Mukaan tulemistä oli helpottanut mukavat ja helposti lähestyttävät ihmiset sekä rento, hyvä ja informatiivinen vastaanotto.

H1: ”Kyl mut otettiin tosi hyvin vastaan, mua vaan itteeni jännitti tosi paljon, mut kyl sit otettiin tosi hyvin vastaan ja oli tosi mukavaa, ku kaikki oli jotenki tosi kivoja ja tuli vaa juttelemaan ja tosi semmosta rentoo. ”

H2: ”Oli helppoa, et heti kerrottiin et mist kannattaa ilmottautua ja koulutuksista ja kaikista.”

Toinen toimiva asia vapaaehtoistoiminnassa oli riittävä perehdytys. Vapaaehtoistoiminnan linjauksessa linjataan, että nuorella on oikeus hyvään perehdytykseen. Nuoret olivatkin kokeneet alueellisen vapaaehtoistoiminnan perehdytyksen uutta asiaa sisältäväksi ja hyväksi, jokaisen nuoren työtehtäviä ajatellen. Yksi haastateltavista toi kuitenkin myös ilmi, että jos työnkuva ei olisi ollut entuudestaan tuttu, olisi kattavammasta perehdytyksestä voinut olla hyötyä. Haastatteluissa kävi ilmi, että nuoret olivat saaneet perehdytystä muun muassa Suomen Punaisen Ristin toiminnasta. Työtehtävät olivat tulleet tutuksi enemmänkin työtä teemmällä.

H2: ”Oli riittävää. No ehken mä ois tarvinnu, ku mä oon toiminu muutenkin lasten kaa, mut niinku ehkä jollekki muulle joka ei oo toiminu nii ehkä enemmän et mitä silt lapselt kannattaa kysyy.”

H1: ”Mm, kerrottiin sillai yleisesti punaisen ristin toiminnasta ja mitä se vähä on ja mitä se tekee tai mä en ollu ainakaan kuullut siitä aiemmin ni sit se oli aika paljon kaikki uutta. Ei siihen sillee niinku tarvinnut enempää, sen vaan niinku oppi.”

Kolmas toimivaksi koettu asia oli tuen ja ohjauksen saatavuus. Tukea ja ohjausta oli ollut riittävästi ja se on helpottanut työskentelyä. Nuoret olivat myös kokeneet, että ohjaajia on helppo lähestyä ja heille voi puhua asioista.

H1: ”Tai silleen et joo kyl niilt pysty aina ja autto heti jos kysy apua.”

H2: ”On riittävää. No, just osaa tietää et miten ne haluaa et täällä toimitaan ja tulee sellanen itsenäinen niinku kaikkien kesken se toiminta et se on yhtenäistä ”

Neljäs toimiva asia oli positiivinen kokemus vaikuttamisesta ja osallistumisesta. Nuorilla oli kokemus, että heidän mielipiteitään ja ideoitaan kysytään ja he tulevat kuulluksi. Nuoret olivat kokeneet, että heille annetaan myös mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen haluamallaan tavalla.

H1: ”Joo, kyl siel aina kysyttiin et onks niinku mitään ideoita, mitä te halutte tehdä tai just et kyl me saatiin aika vapaasti niinku ideoita et mitä haluis. ”

H2: ”No ihan hyvin mun mielestä, et on saanu ehottaa ideoita esimerkiks noihin teemaviikkoihi ja kaikki yleensä otetaan vastaan.”

Viides toimiva asia oli nuorten kokemus siitä, että heidän tekemää vapaaehtoistyötä arvostetaan. Tämä oli välittynyt nuorille ohjaajan iloisesta asenteesta, lämpimästä ilmapiiristä sekä palautteen ja kiitoksen saamisesta. Haastatteluissa mainittiin, että päivän päätteeksi ollut purkukeskustelu/keskusteluhetki oli tuntunut mukavalta. Keskusteluhetkessä oli saanut jakaa päivän kulkua muiden vapaaehtoisten ja työntekijöiden kanssa.

H1: ”Hmm, must se oli tosi kiva et ku esim just tota niinku sen päivän päätteeks ni oltiin jotenki silleen et vaan ne niinku ne työntekijät ja vapaaehtoiset niinku sillei keräänty ja sit oltiin niinku silleen kiitoksia ja sit jotenki vähän kerrottiin niinku miten on auttanut niitä nuoria ja mitä on tapahtunut tänään tai silleen, se oli tosi kiva.”

Kuudes toimiva asia vapaaehtoistoiminnassa oli nuorten kokemus siitä, että heihin luotetaan. Luottamus oli välittynyt nuorille tunteena sekä näkynyt vastuun saamisena sekä avoimin mielin toimintaan mukaan ottamisena.

H3: ”Ottivat avoimin mielin mukaan eikä kukaan ollut silleen et miks toi on täällä.”

Seitsemäs toimiva asia oli nuorten kokemus vastuun määrästä. Nuoret kokivat vastuun määrän sopivaksi ja olivat sitä mieltä, että vastuun määrään on myös voinut itse vaikuttaa.

H1: ”Hmm, no silleen et olis voinut varmaan sanoa niille työntekijöille just et mä haluaisin niinku lisää sillee tehdä jotain, mut siitäkin varmaan ite saa sillee päättää et kuinka paljon vastuuta haluu.”

Kahdeksas toimiva asia oli nuorten kokemus siitä, että heillä on mahdollisuus kehittää itseään vapaaehtoistoiminnassa mukana ollessaan. SPR:n vapaaehtoistoiminnan linjauksessa linjattiin, että vapaaehtoisella on oltava oikeus itsensä kehittämiseen ja se tulee ilmi myös opinnäytetyön tuloksissa. Nuorilla tuli mieleen useampia asioita, joissa kokivat kehittyneensä työskentelyn aikana. Vapaaehtoistoiminnassa mukana oleminen oli kehittänyt nuorten vuorovaikutustaitoja, empatiakykyä, epäitsekkyyttä, opettanut toimimaan eri-ikäisten ihmisten kanssa sekä helpottanut uusien ihmisten kohtaamista.

H1: ”Hmm, no just ne vuorovaikutustaidot ja sit vähän semmosta...onks se myötätunto, tai siis empatia, empatiaa joo. Ja sit just sillee rennompaa mennä nytkin juttelee tuntemattomalle just ja sillee et tommosii aika perus mut tärkeitä.”

H3: ”No on se vähä sillee et just se että mä oon ite sillee et ”mä teen töitä vaan rahan takii”, tai sillee mut sitku saa tuntee ton vapaaehtosuu...tai mä tykkäsin siit fiiliksestä minkä mä sain ku tein vapaaehtoistyötä. Sellanen ilonen ja proud olo, et mä teen tätä ilman mitään syytä. Et en tullu mikään syyn takia vaan et tuln vapaaehtosesti.”

Yhdeksäs toimiva asia vapaaehtoistoiminnassa oli nuorten mielekkääksi listaamat asiat vapaaehtoistoiminnassa. Nuoret kertoivat tärkeäksi asioiksi, että saavat auttaa muita, oppia uutta, tavata uusia ihmisiä, suunnitella toimintaa, tavata eri-ikäisiä ihmisiä ja tuottaa muille hyvää mieltä. Näiden lisäksi vapaaehtoisuus, vapaa-ajan käyttäminen hyödyllisesti, merkityksellisen työn tekeminen sekä koulun kautta saatu kurssi koettiin vapaaehtoistoimintaan kannustavaksi. Vapaaehtoistoiminnassa jatkamiseen oli myös vaikuttanut mieluisa ilmapiiri sekä mahdollisuus jakaa tilanteita asiakkaiden kanssa.

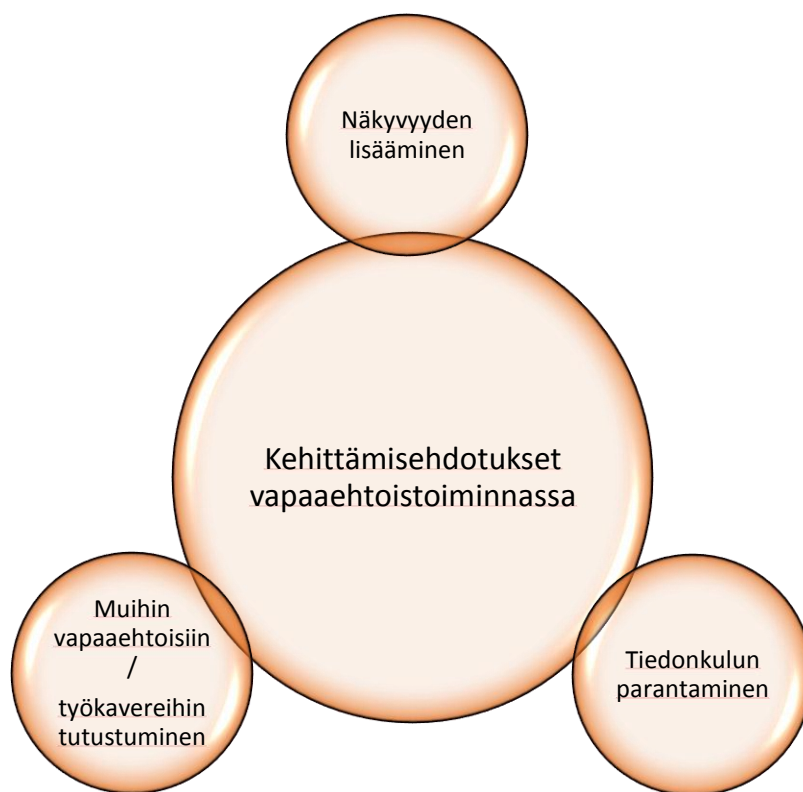
H1: ”Mun mielestä toi koulun kautta kurssi oli niinku tosi hyvä, kun siit sai samalla niinku kurssin ja sit se jotenki sillai vähä enemmän kannusti siihen mukaan.”

H2: ”No erilaisten tapahtumien suunnittelu, hyvän mielen tuottaminen muille ja tuntuu et tekee jotain tärkeitä.”

H3: ”No just se et mä saan tehdä jotain et teen sen ilmatteeks ja jonkun muun iloks, mä oon just sellanen ihminen ketä haluu auttaa toisii enkä pysty sillee jättämään ketää sillee että.. Ja sitte varmaan se ku siel on paljon eri ikäsiä, siel on vanhoi, nuorii, sit on aikuisii ja silleen.”

7.2 Kehittämisehdotukset vapaaehtoistoiminnassa

Opinnäytetyön tuloksista voidaan todeta kolme asiaa, joita vapaaehtoistoiminnassa voisi vielä kehittää. Näitä olivat näkyvyyden lisääminen, tiedonkulun parantaminen sekä ryhmäytyminen eli tutustuminen vapaaehtoisten kesken.

Kuvio 4: Kehittämisehdotukset vapaaehtoistoiminnassa

Ensimmäisenä kehittämissuositukseksi nuorilta tuli, että vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä voisi parantaa ja vapaaehtoistoimintaa voisi tuoda enemmän esille. Haastateltavat kertoivat kuulleen toiminnasta koulussa olleen kurssin sekä oma-aloitteisuuden kautta. Haastateltavan mielestä vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä tulisi parantaa, jotta myös vapaaehtoistyön löytämisen lisäksi toiminnan kohderyhmä tietäisi toiminnan olemassa olosta ja näin myös he löytäisivät paikalle. Haastateltujen nuorten mielestä vapaaehtoistoiminnasta voisi tiedottaa internetissä sekä koululle voisi tuoda julisteita tai järjestää siellä vapaaehtoistoimintaan liittyvän tapahtuman.

H1: "Tosta vois niinku just mainostaa enemmän, tai niinku ku mäkään en tiennyt tosta mitään ennen sitä kurssia. Niin siitä vois niinku kertoa sille enemmän."

H2: "No yks ehkä toi näkyvyys, koska mäkää en tienny yhtään mitään tosta toiminnasta ennenku mä vast menin sinne (Vantaa-info) ite..."

Toisena asiana tuloksista ilmeni vapaaehtoistoiminnan sisäisiä tiedonkulun haasteita. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen oli koettu jokseenkin haasteelliseksi, koska nuorella ei ollut tarvittavaa tietoa työtehtävistä eikä niiden ilmoituspaikasta. Tärkeää olisi myös löytää oikeat viestintäkanavat nuorien kanssa työskennellessä. Eräs haastateltavista kertoi, ettei juuri lue sähköpostia vaan nykyajan nuoret tavoittaa helpommin esimerkiksi suoraan tekstiviestillä, Facebook:n tai Instagramin kautta.

H3: "Se on se ku mä en oo just, en oo ollu monessa mukana koska ku en oo saanut mitään sellasta"hei tuutko mukaan" tai jotain tollasta. Pitäis infoa enemmän. Kyl mä olisin mukana jos mä vaa tietäisin. Mä en ees tiedä missä ne infoa niist asioista."

H3: "...jos on laittanut sähköpostii, niin mä en ees varmaa kato niitä, ku mä en kato sähköpostii. Nykynuoret on just jossain lg:s tai Facebookis tai just sellassa. Ja koska ihmiset on kokoajan puhelimella nii kyllä mä ainakin sen huomaisin heti."

Kolmas kehittämissuositus koski nuorten kiinnostuneisuutta tutusta muihin vapaaehtoiisiin paremmin. Nuoret kokivat myös, että muihin vapaaehtoiisiin tutustuminen lisäisi työssä viihtymistä sekä heidän mielestään olisi mukavaa, jos tuntisi jo etukäteen toisen vapaaehtoisen kanssa ennen työtehtävien aloittamista. Haastateltavien mielestä ryhmäytymistä voisi tukea

yksinkertaiset asiat, kuten tapaaminen yhdessä nuorisotila Liidossa muiden vapaaehtoisten kanssa.

H2: “Hirveen hyvin ei oo pystynyt tutustuu, et se on aikailla vaan sellasta niinku työkavereita. Oishan se kiva et niinku ois jotain ryhmäytystä myös niitten vapaaehtoisten kesken.

H3: “No se vois olla vaik et tultais tänne (nuorisotila Liito) ja tehtäis jotain ja se voi olla jotain muutaki et mentäis jonnekki, mut ihan mitä vaan et saadaan tutustua muihinki, et ei sen tarvi olla mitään isoo.”

8 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tässä kappaleessa pohditaan opinnäytetyöprosessin eettisyyttä ja luotettavuutta. Eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä ajatuksia ja tutkimuseettisiä kysymyksiä työstettiin koko opinnäytetyöprosessin ajan. Eettinen pohdinta lähti liikkeelle jo opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa tarkasteltaessa kysymyksiä, kuten millaista on hyvä tutkimus? Mitä tutkitaan? Ja millaisilla keinoilla päästään tutkimustuloksiin?

Hyvän tutkimuksen vaatimus on eettinen kestävyys. Eettisellä kestävyydellä tarkoitetaan hyvän tieteellisen käytännön noudattamista, tutkimuksen laatua ja luotettavuutta. Eettinen sitoutuneisuus ohjaa hyvää tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 149-150.) Opinnäytetyössä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä sekä sosiaalialan ammattieettisiä ohjeita. Tällä tarkoitetaan rehellisyyttä, tarkkuutta, luottamuksellista, ihmisoikeuksia kunnioittavaa ja vastuullista työskentelyotetta niin työn suunnittelussa, toteutuksessa kuin tuloksissa.

Tutkimusta tehdessä on tärkeää antaa jokaiselle tutkittavalle riittävästi informaatiota tutkimuksen kulusta, luonteesta ja tavoitteista sekä korostettava vastaamisen vapaaehtoisuutta. Aineistojen käsittelyssä on kaksi ydin käsitettä, ne ovat luottamuksellisuus ja anonymiteetti. (Eskola & Suoranta 2000, 56.) Nuoria ja heidän huoltajiaan informoitiin opinnäytetyön aiheesta, tarkoituksesta sekä esitys- ja julkaisupaikasta. Heille kerrottiin myös haastatteluiden nauhoittamisesta litterointia varten sekä kuinka materiaalit hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua. Tutkittavat olivat alaikäisiä, jonka vuoksi huoltajilta pyydettiin kirjalliset suostumukset ennen haastatteluiden toteuttamista. Myös nuorien itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin ja heille annettiin mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta. Opinnäytetyössä kunnioitettiin myös haastateltavien yksityisyydensuojaa ja nuoret pysyivät opinnäytetyössä anonyymeina, kuten suostumuksessa oli sovittu.

Tutkimuksen luotettavuutta saattaa madaltaa se, että haastateltava voi kokea tilanteen jännittäväksi, haastateltavat ymmärtävät kysymykset eritavoin tai haastateltavan taipumus yrit-

tää antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 1997, 206). Haastattelijat eivät tunteneet nuoria entuudestaan. Se on voinut helpottaa esimerkiksi epäkohtien esiin tuomista, mutta toisaalta aiheuttaa haastateltavassa jännitystä. Haastattelun teemat lähetettiin nuorille etukäteen, jotta nuorilla oli mahdollisuus halutessaan tutustua aiheisiin jo ennen haastattelutilannetta. Tarkoituksena oli lisätä nuorten tietoisuutta tutkimuksen luonteesta ja vähentää mahdollista jännitystä haastattelutilanteessa. Haastattelutilanteeseen tahdottiin luoda avoin ja luotettava ilmapiiri.

Teemahaastattelua tehdessä on tärkeää varmistaa kysymysten ymmärrettävyys ja yksiselitteisyys nuorilla. Tätä voidaan testata esimerkiksi koehaastattelulla tai pyytämällä kohderyhmää määrittelemään avainsanoja haastattelun alussa tai sen aikana (Vilkkä 2015, 130). Haastatteluiden alussa nuoria kannustettiin rohkeasti kysymään, jos jokin käsite tuntui vaikealta ymmärtää. Teemahaastattelussa haastattelijoiden oli myös mahdollisuus tarkentaa kysymyksiä nuorille, jos he kokivat sen tarpeelliseksi oikein ymmärrettävyyden kannalta. Ennen ensimmäistä haastattelua tehtiin pienimuotoinen koehaastattelu, jonka avulla haluttiin selvittää, saadaanko kysymyksillä vastauksia tutkimuskysymykseen. Näin myös varmistettiin, että vastaukset eivät mene aiheen ohi. Tämän lisäksi koehaastattelun tekeminen ulkopuoliselle henkilölle auttoi huomaamaan kohtia, joita oli tarpeellista yksinkertaistaa.

Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Vaikka virheiden syntymistä pyritään välttämään, tulosten pätevyys ja luotettavuus vaihtelevat. Tutkijan tarkka kertomus tutkimuksen vaiheista ja toteuttamisesta kohentaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Tämä koskee tutkimuksen kaikkia eri vaiheita, suunnitelmasta loppuraporttiin. Tutkimuksessa tulee ilmetä, millä perusteella tulkinnat ovat tehty ja mihin päätelmät perustuvat. (Hirsjärvi ym. 1997, 231-233.) Laadullisen tutkimuksen voidaan katsoa olevan luotettava, kun tutkimuskohde ja tulkittu materiaali vastaavat toisiaan, eikä teorian muodostukseen ole vaikuttaneet satunnaiset ja epäolennaiset asiat (Vilkkä 2015, 196-197.) Huomiota kiinnitettiin selkeään, yksityiskohtaiseen sekä perusteltuun raportointiin. Analysoinnin vaiheet kuvattiin tarkasti sekä ne havainnollistettiin kuvioilla. Haastatteluaineistot litteroitiin huolella sanasta sanaan ja vastaukset pidettiin tiiviisti asiayhteydessä. Näistä johtuen koemme, että tulkinnat vastaavat myös haastateltavien käsityksiä ja esitetyt tulokset ovat luotettavia. Luotettavuuden voi vaikuttaa kuitenkin myös ennalta valikoitu otanta nuoria vapaaehtoisia. Yhteistyökumppanilta saatiin kuuden eri nuoren yhteystiedot. Opinnäytetyöstä ja haastatteluista tiedotettiin näin ollen vain kuutta vapaaehtoistoimintaan osallistunutta nuorta, sen sijaan, että siitä olisi tiedotettu useampia tai kaikkia.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, millaisia kokemuksia nuorilla vapaaehtoisilla on SPR:n Vantaan Nuorten turvatalon vapaaehtoistoiminnasta ja kuinka toimintaa voisi kehittää. Pääasiassa nuoret olivat erittäin tyytyväisiä vapaaehtoistoimintaan ja heidän saamaansa kohteluun vapaaehtoisina. Opinnäytetyötä ohjasivat yhteistyöorganisaattorimme toiveiden kanssa, SPR:n vapaaehtoistoiminnanlinjaus sekä SPR:n nuorisolinjaus vuosille 2014-2020. Vapaaehtoistoiminnan linjauksessa käsiteltävät sekä 3.1 kappaleessa listaamamme vapaaehtoistoiminnan oikeudet ja velvollisuudet toteutuivat haastateltaviemme kohdalla erittäin hyvin. Nuoret olivat kokeneet linjauksessa mainitut asiat vapaaehtoistoiminnassa toimiviksi asioiksi. Niin ikään nuorisolinjauksessa sekä 3.2 kappaleessa läpi käyty 2020 visiot tulivat alaikäisten vapaaehtoistoiminnassa esille. Vantaan nuorten turvatalon organisoima vapaaehtoistoiminta oli löytänyt alaikäisille nuorille sopivia työtehtäviä ja nuoret kertoivat oppineensa tehtävien aikana uusia taitoja ja ajatusmalleja. Yhteistyötä oli tehty myös koulun kanssa, josta yhdellä haastateltavistamme oli hyvin positiivisia kokemuksia. Tulkitsimme myös vapaaehtoistoiminnan olevan nuorille pääosin tarpeisiin vastaavaa ja selkeää. Mielestämme oli hienoa huomata, että alaikäisten vasta käynnistyneeseen vapaaehtoistoimintaan on panostettu ja alaikäisiä nuoria kohdellaan samanarvoisesti muiden vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa.

Opinnäytetyössä oli tarkoituksena haastatella aluksi useampaa vapaaehtoistoimintaan osallistunutta nuorta, jotta tulokset olisivat mahdollisimman kattavia. Informoinnista ja joustavuudesta huolimatta haastateltavien määrä jäi kolmeen nuoreen. Haastatteluista saatuja materiaaleja läpi käydessä huomattiin, että aineistosta löytyi erittäin hyviä näkökulmia ja mielipiteitä, jotka mahdollistivat kuitenkin opinnäytetyön jatkamisen. Olimme tyytyväisiä haastatteluista saamaamme aineistoon. Uskomme, että saimme luotua rennon ja avoimen ilmapiirin haastattelutilanteisiin ja nuoret uskalsivat tuoda ajatuksiaan esille ja olivat avoimia kertomaan kokemuksistaan vapaaehtoisena.

Opinnäytetyön tuloksista tuli esille kolme kehittämisehdotusta vapaaehtoistoiminnalle. Näitä olivat tiedon kulun parantaminen, näkyvyyden lisääminen sekä ryhmäytymisen lisääminen. Osasimme odottaa, että vapaaehtoistoiminnan markkinointi olisi yksi kehittämisen kohde omakohtaisen kokemuksen ja aikaisempien tutkimustulosten perusteella. Kaikki haastateltavat toivat esille, että tietoa vapaaehtoistoiminnasta on vaikea löytää eikä sitä ole juuri markkinoitu. Uskommekin, että vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneen on vaikea löytää tietoa toiminnasta ja päästä näin toimintaan mukaan. Nuoret toivat esille konkreettisia keinoja parantaa vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä. Heidän mielestään vapaaehtoistoiminnasta voisi tiedottaa koululla esimerkiksi koulun ilmoitustaululla tai järjestämällä vapaaehtoistoimintaan liittyvän tapahtuman. Niin ikään internetissä tapahtuva tiedottaminen koettiin hyväksi vaihtoehdoksi ja koulussa tarjottu kurssi, oli ollut hyvin pidetty.

Ideat tuntuivat meistä hyviltä ja olisivat mahdollisia toteuttaa. Pohdimme, millainen tapahtuma voisi olla ja tulimme siihen tulokseen, että koululla järjestettävä tapahtuma voisi olla esimerkiksi Vantaan infossa järjestettävän Pop-up -kahvilan kaltainen. Tarkoituksena, että paikalla olisi työntekijä ja vapaaehtoinen, joiden luokse koululaiset voisivat matalalla kynnyksellä mennä juttelemaan ja saada tietoa vapaaehtoistoiminnasta. Kasvokkain tapahtuvaan vuorovaikutukseen kannusti myös Diakonia-ammattikorkeakoulun tekemä Nuorten kansalaisaktiivisuuden lisääminen vapaaehtoistoiminnan muodossa -projekti. Projektissa nuorilta saadun palautteen mukaan kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus on tehokkain tapa innostaa nuoria vapaaehtoistyöhön. Uskomme myös, että vapaaehtoistoiminta vapaavalintaisena kurssina voisi vetää puoleensa monia koululaisnuoria. Kurssin kautta vapaaehtoistoiminnan kenttä ja monet mahdollisuudet tulisivat nuorille tutummaksi.

Internetsivuston päivittäminen yksinkertaisemmaksi ja selkeämmäksi helpottaisi tiedon löytämistä. Internetsivustolla voisi olla tietoa niin uusille, toiminnasta kiinnostuneille sekä jo toiminnassa mukana oleville nuorille. Tarkoituksena parantaa toiminnan markkinointia sekä ratkaista sisäisiä tiedonkulun haasteita. Eräs haastateltava oli kokenut, että osallistuminen oli vaikeaa, koska hänellä ei ollut tarvittavaa tietoa työtehtävistä eikä häneen ollut saatu yhteyttä. Erään haastateltavan mielestä sähköposti ei ole nykypäiväinen viestintäväline nuorten keskuudessa ja hänen mukaansa yhteyden saisi paremmin tekstiviestin, Instagramin tai Facebookin kautta.

Ammatillisesta näkökulmasta asiaa katsottuna Facebook ja Instagram eivät ole sopivat viestintäkanavat yksityisyydensuojaa ajatellen. Toisaalta Facebookissa vapaaehtoisten kesken voisi luoda yhteisen ryhmän, jossa vapaaehtoistoimintaan liittyviä tapahtumia ja tietoa jaettaisiin kaikkien kesken. Mielestämme kuitenkin helpoin ja käytännöllisin tapa olisi luoda Whatsapp-ryhmä, johon koordinaattori voisi ilmoittaa avoimista työtehtävistä ja muista asioista. Sama viesti tavoittaisi jokaisen ryhmässä olevan henkilön ja viestiin pystyisi vastaamaan joko yhteiseen viestiketjuun tai yksityisviestillä suoraan koordinaattorille. Sovellus toimii internetyhteydellä, joten viestittely ei maksa nuorelle kuten normaali tekstiviesti. Whatsapp on nuorilla jokapäiväisessä käytössä, mikä mahdollistaa tiedonsaannin nopeammin kuin sähköpostilla lähetettynä.

Näiden lisäksi haastatteluissa tuli esille nuorten halu tutustua muihin vapaaehtoiisiin paremmin. Haastateltavien mielestä ryhmäytymistä voisi tukea yksinkertaiset asiat, kuten tapaaminen yhdessä nuorisotila Liidossa muiden vapaaehtoisten kanssa. Idea tuntuu realistiselta ja oli hienoa, että asia tuli esille. Uskomme tiedon olevan uutta myös yhteistyökumppanillemme, sillä asia ei tule esille aiemmissa tutkimuksissa, jonka vuoksi mekään emme osanneet odottaa sitä. Haastateltavat toivat esille, että toisiin tutustuminen ei vaadi suuria suunnitelmia vaan pelkästään ajan ja paikan, jossa viettää aikaa yhdessä sekä tutustua toisiinsa. Koemme, että

ajatus on hyvä ja kokeiltavan arvoinen. Haasteena toteutumiselle voi olla nuorten omat aika-
taulut ja muiden vapaaehtoisten kokemus asiasta.

Vapaaehtoistoiminnan organisoinnissa korostuu vahvasti kolme asiaa: viestintä, markkinointi
ja hyvät kokemukset. Järjestöiden tulee olla näkyvillä sekä tehtävien löydettävissä, jotta
vapaaehtoiset tietävät missä ilmoittautua ja mitä on tarjolla. Myös järjestön imagolla ja
aiemmilla kokemuksilla on merkitystä. Näiden perusteella vapaaehtoiset sitoutuvat, palaavat
ja uudet vapaaehtoiset ottavat yhteyttä.

Vaikka laadullisessa tutkimuksessa ei ole olennaista pohtia sen yleistettävyyttä tilastollisessa
merkityksessä, pohdimme kuitenkin myös hieman sen yleistettävyyttä vastaavanlaisia tutki-
muksia silmällä pitäen. Tutkijan on osoitettava kykynsä tarkastella tutkittavaa asiaa yksittäis-
tapausta yleisemmällä tasolla sekä osattava yhdistellä eri havaintoja ja edetä tutkimuksessa
jonkinlaista yleistettävyyttä silmällä pitäen. Tutkimuksen voidaan katsoa olevan yleistettävä,
kun tulokset nousevat tematisoidusta kokonaisuudesta eli tutkimus tulokset vastaavat tutki-
mukselle asetettujen päämäärien ja tutkimuskohteen kanssa. Yleistettävyyden kriteerien
mukaan, saadut tulokset on tutkimusaineistosta riippuen siirrettävä kokonaisuuteen, josta
lähdettiin liikkeelle. Tällä tarkoitetaan kannanottoa ja vertailua aiempiin tutkimuksiin, kan-
nanottoa tieteelliseen keskusteluun tai kirjoittamattomiin sääntöihin ja lakeihin. (Vilka
2015, 195-196.) Opinnäytetyön tulokset eivät ole yleistettävissä, haastateltavien määrää aja-
tellen. Opinnäytetyössä on kuitenkin tuotu esille muita aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja tut-
kimuksista voidaan löytää yhtäläisyyksiä saamiemme tulosten kanssa. Näitä olivat muun muas-
sa nuorten kokemus vapaaehtoistoiminnan tekemisen palkitsevuudesta, nuorten halusta päät-
tää ja vaikuttaa sekä kokemus, että vapaaehtoistoiminnasta tulisi tiedottaa enemmän.

Opinnäytetyön tekeminen sujui yhteistyökumppanimme kanssa hyvin ja mutkattomasti. En-
simmäisestä tapaamisesta lähtien koimme, että opinnäytetyö tulee tarpeeseen ja se on hyö-
dyksi yhteistyökumppanille. Onnistuimme vastaamaan mielestämme heidän esittämään tar-
peeseen ja keskusteluissamme käytyihin asioihin. Toivomme, että yhteistyökumppanimme
pystyy hyödyntämään saatua tietoa työssään. Haastateltavista välittyi tunne, että nuorten
kokemukset ovat olleet merkityksellisiä ja he ovat oppineet myös itsestään uusia asioita. Ko-
kemukset ovat olleet positiivisia ja he mielellään jatkavat toiminnassa omien mahdollisuuk-
sien mukaan. Vapaaehtoistoiminta selkeästi kiinnostaa nuoria ja nuoret ovat avoimia työsken-
telemään erilaisissa tehtävissä.

Teimme haastatteluita ensimmäistä kertaa, joten opittavaa on vielä paljon. Keskustelun lo-
massa syntyneiden kysymysten muodostamisessa olisimme voineet olla vielä taitavampia ja
osata muotoilla kysymykset avoimemmiksi. Jos kysymykset olisivat olleet avoimempia, nuoril-
ta olisi voitu saada vielä enemmän tietoa, jota ei osattu odottaa, sekä päästä aiheesta vielä
onnistuttua syvemmälle.

Opinnäytetyö oli kokonaisuudessaan hyvin moninainen prosessi, josta ensikertalaisina opimme paljon. Mielenkiintoinen aihe, motivoitunut yhteistyökumppani sekä aktiiviset nuoret tekivät opinnäytetyömme etenemisestä mielekästä ja palkitsevaa. Olemme tyytyväisiä opinnäytetyöhön kokonaisuutena ja koemme, että onnistuimme tuomaan esille hyödyllistä tietoa Vantaan Nuorten turvatalon organisoimaa vapaaehtoistoimintaa ajatellen.

Lähteet

Painetut

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4. painos. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Porvoo: Bookwell Oy. 2013.

Karreinen, L. Halonen, M. Tennilä, M. 2017. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Tampere: Hämeen Kirjapaino Oy.

Laimio, A. & Välimäki, S. 2011. Vapaaehtoistoiminta kehittyä. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Mäkelä, S. & Peltonen, E. 2012. Nuorten vapaaehtoistoiminnan käsikirja. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu

Nylund, M. & Yeung, A. 2005. Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.

Porkka, S. 2009. Työnohjaamisen taito: Oppikirja vapaaehtoistyön työnohjaajalle. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.

Ronkanen, S., Pehkonen, L., Lindblom-ylänne, S., Paavilainen, E. 2014. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. Uudistettu painos. Juva: Bookwell Oy.

Virolainen, S. 2013. Nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittäminen Launeen ja Salpausselän seurakunnissa. Opinnäytetyö (YAMK)

Yeung, A. B. 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta? Helsinki: YTY

Sähköiset

European Commission. 2018. Eurobarometer 455. European Youth 2017. Viitattu 26.10.2018 <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinionmobile/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/surveyKy/2163>

Euroopan komissio 2011. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle. Tiedonanto EU:n politiikasta ja vapaaehtoistyöstä: valtioiden rajat ylittävän vapaaehtoistoiminnan tunnustaminen ja edistäminen EU:ssa. Bryssel. Viitattu 7.11.2018. http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1311_fi.pdf

Euroopan nuorisoportaali. 2013. Vapaaehtoistyötä Euroopassa. Viitattu 26.10.2018 https://europa.eu/youth/eu/article/46/1013_fi

Finlex. Laki nuorista työntekijöistä. 19.11.1993/998. Viitattu 25.9.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930998?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=19.11.1993%2F998>

Finlex. Työturvallisuuslaki. 23.8. 2002/738. Viitattu 25.9.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

Harju, A. 2004. Osallisuus. Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 26.9.2018. https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/osallistuminen_ja_vaikuttaminen/aiemmat_artikkelit/osallisuus

HelsinkiMissio 2015. Tutkimus: Suomalaiset tekevät yhä enemmän vapaaehtoistyötä. Viitattu 26.9.2018 <https://www.helsinkimissio.fi/tiedotteet/tutkimus-suomalaiset-tekev-t-yh-enemmän-vapaaehtoisty-t>

Kansalaisareena. 2016a. Vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistyö. Viitattu 25.9.2018 <http://www.kansalaisareena.fi/osallistu/vapaaehtoistoiminta/>

Kansalaisareena. 2016b. Kehittäminen. Viitattu 18.10.2018. <http://www.kansalaisareena.fi/tietoa-meista/toiminta/>

Laimio, A. 2012. Versova -projektin loppuraportti. Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys ry. Viitattu 26.10.2018 <http://www.kssotu.fi/versova/pages/posts/loppuraportti62.php>

Mukava hanke 2002-2005. Vapaaehtoistoimintaprojekti. Viitattu 26.10.2018 <http://www.mukavahanke.com/projektit/vapaaehtoistoiminta.html>

Rahkonen, J. 2018. Tutkimusraportti. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Viitattu 12.10.2018 http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/05/Vapaaehtoistyö_tutkimusraportti-2018.pdf

Suomen Punainen Risti. 2018. Mikä on Suomen Punainen risti? Viitattu 26.9.2018. <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti>

Suomen Punainen Risti. 2017. Toimintalinjaus. Viitattu 23.10.2018
https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/Toimintalinjaus%202018-2020%20hyv%C3%A4ksytty%20yleiskokouksessa%2011.6.2017_3.pdf

Suomen Punainen Risti. 2014. Nuorisolinjaus. Viitattu 23.10.2018.
https://rednet.punainenristi.fi/sites/rednet.mearra.com/files/tiedostolataukset/Nuorisolinjaus%202014-2020_0.pdf

Suomen Punainen Risti 2008. Vapaaehtoistoiminnan linjaus. Viitattu 24.10.2018.
<https://rednet.punainenristi.fi/sites/rednet.mearra.com/files/tiedostolataukset/Vapaaehtois-toiminnan%20linjaus.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Osallisuus. Viitattu 26.9.2018.
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Julkaisemattomat

Petersen-Jessen, S. 2018. Vantaan nuorten turvatalon nuorten vapaaehtoistoiminta. S-postihaastattelu. Sara.Jessen@redcross.fi 23.10.2018.

Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyön perusteet

Kuvio 2: Analysoinnin vaiheet

Kuvio 3: Toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa

Kuvio 4: Kehittämisehdotukset vapaaehtoistoiminnassa

Liitteet

Liite 1: Esimerkki analyysivaiheesta	37
Liite 2: Esimerkki analyysivaiheesta	37
Liite 3: Teemahaastattelurunko	38
Liite 4: Huoltajan suostumus nuoren haastattelua varten	39

Liite 1: Esimerkki analyysivaiheesta

Alkuperäisilmaus	Pelkistys	Teema	Pääteema
H1: "Joo, kyl siel aina kysyttiin et onks niinku mitään ideoita mitä te halutte tehdä tai just et kyl me saatiin aika vapaasti niinku niinku ideoita et mitä haluis. "	Mahdollisuus ideoita ja toteuttaa, kysytty nuoren ideoita.	Mahdollisuus osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi	Toimiviksi koetut asiat vapaaehtoistoiminnassa
H2: "No ihan hyvin mun mielestä, et on saanu ehdottaa ideoita esimerkiks noihin teemaviikkoihi ja kaikki yleensä otetaan vastaan."	Saanut ehdottaa ideoita ja kokemus, että ideat on otettu huomioon.		

Liite 2: Esimerkki analyysivaiheesta

Alkuperäisilmaus	Pelkistys	Teema	Pääteema
H1: "No ei mul silleen, mut ylipäätään tosta vois niinku just mainostaa enemmän, tai niinku ku mäkään en tiennyt tosta mitään ennen sitä kurssii. Niin siitä vois niinku kertoo sillee enemmän."	Kuullut vapaaehtoistoiminnasta vasta koulun kautta. Vapaaehtoistointaa tulisi tiedottaa ja mainostaa enemmän.	Näkyvyyden lisääminen	Kehittämisehdotus vapaaehtoistoiminnassa
H2: "No yks ehkä toi näkyvyys, koska mäkää en tienny yhtään mitään tost toiminnasta ennenku mä vast menin sinne (Vantaa-info) ite... et must tuntuu et siel pyörii vaa ne samat lapset, et sais vähä näkyvyyttä."	Saanut tietää toiminnasta vasta oma-aloitteisuuden kautta menemällä itse paikan päälle. Vapaaehtoistoinnin näkyvyyttä tulisi parantaa, jotta myös vapaaehtoisten lisäksi toimintaan osallistuvat tietäisivät toiminnasta.		
H3: "Mä en oo ees tiennyt mitä siel on ku ei niist niin paljoo ilmotella ja sillee ja jos on laittanut sähköpostii, niin mä en ees varmaa kato niitä, ku mä en kato sähköpostii. Nykynuoret on just jossain ig:s tai facebookis tai just sellasessa. Se on se vaa et pitäis infoo enemmän. Kyl mä olisin mukana jos mä vaa tietäisin. Mä en ees tiedä missä ne infoo niist asioista."	Olisi mukana toiminnassa, jos tietäisi. Toiminnasta tulisi infota paremmin ja kertoa mistä tieto löytyy sekä valita oikeat viestintäkanavat nuoret huomioiden.		

Liite 3: Teemahaastattelurunko

Teemahaastattelurunko

Taustakysymykset

- Ikä?
- Sukupuoli?
- Kuinka kauan olet ollut mukana vapaaehtoistoiminnassa?
- Mitä työtehtäviä teet vapaaehtoisena?
- Kuinka usein osallistut vapaaehtoistointaan kuukaudessa? Kuinka monta tuntia käytät keskimäärin aikaasi vapaaehtoistointaan viikossa/kuukaudessa?

Millaista vapaaehtoistointia on tällä hetkellä?

- Toimintaan mukaan tuleminen
- Pehdytys
- Osallistuminen ja vaikuttaminen
  - Kokemus ryhmään kuulumisesta, vaikuttaminen, arvostus, luottamus, vastuu
- Ohjaus ja tuki, koulutukset, työnohjaus
- Virkistystoiminta
- Haasteellisuus
- Sitoutuminen
- Itsensä kehittäminen vapaaehtoistyössä

Miten vapaaehtoistointia voisi parantaa?

- Pehdytys
- Osallistuminen ja vaikuttaminen
  - Miten muihin tutustumista/ryhmytymistä voisi parantaa?
  - Vaikuttaminen, arvostus, luottamus, vastuu
- Ohjaus ja tuki, koulutukset
- Virkistystoiminta
- Kehittäminen
- Työtehtävien saatavuus
- Oma aktiivisuus
- Muuta, mitä?

Liite 4: Huoltajan suostumus nuoren haastattelua varten

11/2018

Huoltajan suostumus nuoren haastattelua varten

Hei,

Olemme Roosa Kilpeläinen ja Tanja Aho, viimeisen vuoden sosionomiopiskelijoita Laurean ammattikorkeakoulusta. Toteutamme opinnäytetyömme Vantaan Nuorten turvatalolle. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää nuorten turvatalon nuorille suunnattua vapaaehtoistoimintaa, jonka vuoksi haluamme haastatella nuoria ja kuulla heidän kokemuksia ja mielipiteitä toiminnasta sekä kehitysideoista. Valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan verkossa: Theseus.fi (ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt ja julkaisut). Verkossa julkaisun lisäksi opinnäytetyö esitellään koulullamme opinnäytetyöseminaarissa.

Haastateltavat pysyvät anonyymeina opinnäytetyössämme. Äänitämme haastattelut aineiston litterointia (puhtaaksikirjoittamista) varten. Aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua asianmukaisesti.

Keräämme allekirjoitetun suostumuslomakkeen nuoren haastattelun yhteydessä. Vaihtoehtoisesti voitte lähettää kuvan lomakkeesta myös sähköpostitse osoitteeseen roosa.kilpelainen@student.laurea.fi.

Annan suostumukseni, että lastani haastatellaan ja materiaalia käytetään opinnäytetyössä.

Päivämäärä ja paikka, huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Ystävällisin terveisin

Roosa Kilpeläinen & Tanja Aho

Laurea Ammattikorkeakoulu